

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مشخصات دانش آموز

نام و نام خانوادگی : نام کلاس :

نام مدرسه : نام معلم :

نشانی مدرسه :

.....

دانش آموزان عزیز!

سعی کنیم از همه‌ی کتاب‌های درسی خود به‌ویژه کتاب آموزش قرآن که دارای آیات نورانی قرآن کریم است، به‌خوبی محافظت کنیم، همیشه آن را پاکیزه نگه‌داریم و در احترام به آن بکوشیم؛ و چه خوب است همیشه در کلاس قرآن با وضو باشیم. شایسته است در پایان سال تحصیلی، این کتاب را در کتابخانه‌ی خود نگه‌داری کنیم یا به مدرسه تحویل دهیم.

آموزش قرآن

سوم دبستان

ویژه‌ی مدارس قرآنی

۱۳۹۳

بر اساس مصوبه جلسات ۶۷۷ و ۸۴۴ شورای عالی آموزش و پرورش
این کتاب توسط آموزگار پایه، طی ۳ جلسه در هفته تدریس می‌شود.^۱
ضمناً در تدریس این کتاب، استفاده از لوحه‌ی آموزشی ضروری است.

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری
نام کتاب : آموزش قرآن سوم دبستان ویژه‌ی مدارس قرآنی - ۱۲/۵
مؤلفان : ابوالفضل انوشه‌پور، الهه ستوده، غلامعباس سرشور خراسانی، سیدمهدی سیف،
محمّدالدین بهرام محمدیان، رضا نباتی و مسعود وکیل

با همکاری : سید محمدعلی جواهریان، محمد قدوسی

کارشناس اداره کل قرآن، نماز و عترت : حوریه عقبايي

کارشناس آموزش ابتدایی : طیبه حمزه بیگی

بازنویسی داستان‌ها : محمدعلی دهقانی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

مدیر امور فنی و چاپ : سید احمد حسینی

طراح گرافیک و تصویرگر : نفیسه شهدادی

طراح جلد : طاهره حسن‌زاده ، نفیسه شهدادی

با همکاری و اجرای کامپیوتری : گلبرگ کیانی

صفحه‌آرا : علی نجمی

حروفچین : سیده فاطمه محسنی، کبری اجابتی

مصحح : فاطمه گیتی‌جبین ، زهرا رشیدی‌مقدم

امور آماده‌سازی خبر : زینت بهشتی شیرازی

امور فنی رایانه : حمید ثابت کلاچاهی، پیمان حبیب‌پور

ناشر : اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی- ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱ ، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶ ، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت : www.chap.sch.ir

چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام» (WWW.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ سوم ۱۳۹۳

حق چاپ محفوظ است.

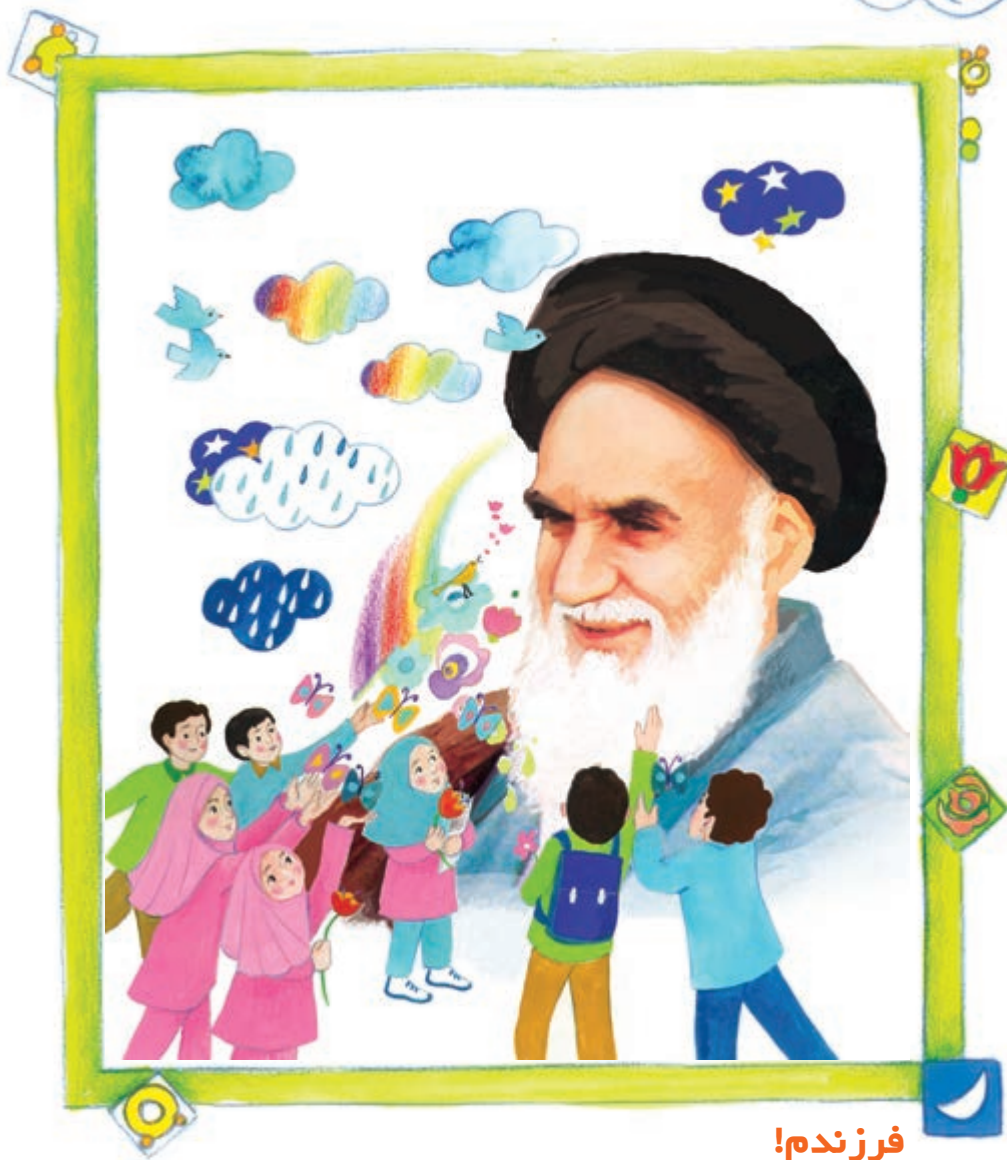
شابک ۸-۲۰۹۱-۵-۹۶۴-۹۷۸-۸ ISBN 978-964-05-2091-8

۱- فصل اول، ۴ جلسه در هفته (مجموعاً ۱۲ جلسه)

فصل دوم، از اول آبان ماه تا اواسط آذر ماه (حدود ۶/۵ هفته) ۳۳ روز پیاپی آموزشی

فصل سوم، طی ۳ جلسه در هفته

فرزندم!

قرآن، سخن خدا با انسان است.
قرآن، انسان را به اخلاق و خوبی دعوت می‌کند.

امام خمینی (ره)

فصل اول: آموزش نماز

۲	
۴	آذان و اقامه
۷	سوره‌ی حمد
۹	سوره‌ی توحید
۱۱	اذکار نماز
۲۲	آیه‌ی صلوات

فصل دوم: آموزش روخوانی قرآن کریم

۲۴	
۲۶	روز اول، یادآوری ترکیب حروف و حرکات
۲۷	روز دوم، یادآوری حرف ساکن
۲۹	روز سوم، تمرین حرف ساکن
۳۰	روز چهارم، یادآوری تنوین
۳۲	روز پنجم، تمرین تنوین
۳۳	روز ششم، یادآوری تشدید
۳۵	روز هفتم، تمرین تشدید (۱)
۳۶	روز هشتم، تمرین تشدید (۲)
۳۷	روز نهم، یادآوری خواندن «ه» و «هـ»
۳۸	روز دهم، تمرین خواندن «هـ»، «ه»، «هـی» و «هـی»
۳۹	روز یازدهم، پایه‌های همزه

۴۰	روز دوازدهم، تمرین پایه‌ی همزه (۱)
۴۱	روز سیزدهم، تمرین پایه‌ی همزه (۲)
۴۲	روز چهاردهم، حروف ناخوانا (۱)
۴۴	روز پانزدهم، تمرین حروف ناخوانا (۱)
۴۵	روز شانزدهم، حروف ناخوانا (۲)
۴۷	روز هفدهم، تمرین حروف ناخوانا (۲)
۴۸	روز هجدهم، حروف ناخوانا (۳)
۵۰	روز نوزدهم، تمرین حروف ناخوانا (۳)
۶۴ تا ۵۱	روز بیستم تا سی و سوم، تمرین و روخوانی قرآن

فصل سوم: انس با قرآن کریم

۶۶	
۶۸	درس (۱) سوره‌ی حمد و سوره‌ی بقره آیات ۱ تا ۵
۷۲	حفظ آیات ۱ تا ۵ سوره‌ی بقره
۷۴	درس (۲) آیه‌الکرسی
۷۷	حفظ آیه‌ی ۲۵۵ سوره‌ی بقره
۷۹	درس (۳) سوره‌ی ابراهیم آیات ۳۵ تا ۴۱
۸۰	داستان چشمه‌ی زمزم
۸۴	حفظ آیات ۴۰ و ۴۱ سوره‌ی ابراهیم

۸۶	درس (۴) سوره‌ی اِسراء آیات ۲۱ تا ۲۷
۸۹	حفظ آیات ۱ تا ۱۳ سوره‌ی اعلیٰ
۹۱	درس (۵) سوره‌ی آل عمران آیات ۵۵ تا ۶۰
۹۴	حفظ آیات ۱۳ تا ۱۹ سوره‌ی اعلیٰ
۹۶	درس (۶) سوره‌ی طه آیات ۱۳ تا ۲۸
۹۷	داستان پیامبری حضرت موسیٰ علیه‌السّلام
۱۰۰	حفظ آیات ۲۵ تا ۳۸ سوره‌ی طه
۱۰۲	درس (۷) سوره‌ی مائده آیات ۴۸ تا ۵۰
۱۰۵	حفظ آیات ۱ تا ۱۳ سوره‌ی نبأ
۱۰۷	درس (۸) سوره‌ی طه آیات ۱۱۴ تا ۱۲۲
۱۱۰	حفظ آیات ۱۴ تا ۲۱ سوره‌ی نبأ
۱۱۲	درس (۹) سوره‌ی طه آیات ۴۰ تا ۵۰
۱۱۳	داستان به سوی مبارزه‌ی بزرگ
۱۱۶	حفظ آیات ۲۲ تا ۳۳ سوره‌ی نبأ
۱۱۸	درس (۱۰) سوره‌ی حج آیات ۷۴ تا ۷۸
۱۲۱	حفظ آیات ۳۱ تا ۴۰ سوره‌ی نبأ
۱۲۳	درس (۱۱) سوره‌ی آل عمران آیات ۱۰۲ تا ۱۰۵
۱۲۶	حفظ آیات ۱۰۲ و ۱۰۳ سوره‌ی آل عمران

۱۲۸

درس (۱۲) سوره‌ی شُعراء آیات ۴۰ تا ۵۱

۱۲۹

داستان پیروزی حضرت موسیٰ علیه السّلام

۱۳۲

حفظ آیات ۱ تا ۹ سوره‌ی واقعه

۱۳۴

درس (۱۳) سوره‌ی شوریٰ آیات ۳۶ تا ۴۴

۱۳۷

حفظ آیات ۱۰ تا ۱۶ سوره‌ی واقعه

۱۳۹

درس (۱۴) سوره‌ی قَصص آیات ۷۳ تا ۷۷

۱۴۲

حفظ آیات ۱۷ تا ۲۶ سوره‌ی واقعه

۱۴۴

درس (۱۵) سوره‌های عادیات و قارعه

۱۴۵

داستان صبح پیروزی

۱۴۸

حفظ آیات ۲۷ تا ۴۰ سوره‌ی واقعه

۱۵۰

درس (۱۶) سوره‌ی بقره آیات ۷۹ تا ۸۳

۱۵۳

حفظ آیات ۴۱ تا ۵۰ سوره‌ی واقعه

۱۵۵

قرآن در تابستان

۱۵۶ تا ۱۶۷

سوره‌ی بقره آیات ۱ تا ۸۸

۱۶۸

فهرست کلمات

۱۷۱

بیش‌تر بخوانیم، بیش‌تر بدانیم

پیش‌گفتار

حضرت علی علیه السلام فرمود :

حقّ فرزند بر پدر این است که برای او، نام خوب انتخاب کند، او را با ادب و نیکو تربیت کرده و به او قرآن بیاموزد.

نهج البلاغه فیض الاسلام، حکمت ۳۹۱

پدر و مادر گرامی

باهدای سلام و آرزوی توفیق برای شما، از این که **مدرسه‌ی قرآنی** را برای ادامه‌ی تحصیل فرزند خود انتخاب کرده‌اید، به شما تبریک می‌گوییم.

فرزند، هدیه و امانت الهی است که خداوند مسئولیت تربیت او را بر عهده‌ی پدر و مادر نهاده است و شما والدین محترم، قسمتی از این حق و مسئولیت خویش را در اختیار اولیای مدرسه قرار داده‌اید. از آن‌جا که فراگیری و انس با قرآن کریم به‌ویژه در دوران کودکی نقش بسیار مهمی در «تربیت قرآنی» کودک دارد، انتظار ما از شما اولیای گرامی آن است که با توجه به نکات زیر، ما را در آموزش قرآن به کودک عزیز خود یاری کنید.

۱- همان‌طور که کودکان ما، نماز خواندن و روزه‌گرفتن را از ما می‌آموزند، انس با قرآن را نیز از ما یاد می‌گیرند. اگر ما هر روز مقداری از قرآن را بخوانیم و به معنای آیات توجه کنیم، می‌توانیم الگوی عملی برای انس آنان با قرآن کریم باشیم. باید احترام به قرآن و کوشش در راه آشنایی با آن را از ما بیاموزند و با مشاهده‌ی اخلاق و رفتار ما درک کنند که همه می‌خواهیم آن‌گونه باشیم که خدا دوست دارد. آن‌ها باید علاقه به قرآن، عمل به دستورات خدا، مهربانی به مردم و اخلاق و رفتار اسلامی را عملاً از بزرگ‌ترها بیاموزند.

۲- از فرزندتان بخواهید آنچه از قرآن در مدرسه آموخته است برای شما بازگو کند. آیات قرآن کریم را برای شما از روی کتاب بخواند و سایر تکالیف کتاب خود را با نظارت شما انجام دهد.

۳- او را تشویق کنید هر روز حدود ۱۰ دقیقه آیات و عبارات قرآنی هر درس را از روی کتاب یا از روی قرآن کامل، بخواند. دقت کنید، شما نباید آیات و عبارات قرآنی را برای او بخوانید تا او به تقلید از شما بخواند. آموزگار نیز عبارات قرآن را برای دانش‌آموزان نمی‌خواند، بلکه خود دانش‌آموزان می‌توانند عبارات قرآن را بخوانند. اگر فرزند شما در خواندن کلمات اشتباهی داشت، از او بخواهید که برگردد و دوباره آن را با دقت بخواند تا خود به اشتباهش پی ببرد و آن را اصلاح کند. در مراحل اولیه، اگر اشتباهات او نسبتاً زیاد است، نیازی نیست همه‌ی آن‌ها را به او گوشزد کنید.

۴- همان‌طور که می‌دانید یکی از وظایف مهم والدین، آموزش نماز به فرزندان است. خداوند در

آیه‌ی ۱۳۲ سوره‌ی طه می‌فرماید خانواده‌ی خود را به نماز امر کنید و در این کار، پایداری و حوصله به خرج دهید. آموزش قرائت نماز در فصل اول همین کتاب آمده است. برای یادگیری بهتر، با آموزگار فرزندان همکاری نمایید و در صورت امکان نوار آموزش نماز را برای فرزند خود تهیه کنید تا در خانه با آن تمرین کند. خوب است به روشی برانگیزنده و جذاب، او را به خواندن نمازهای روزانه تشویق کنید. اهدای جوایز مناسب، موجب علاقه‌ی بیش‌تر فرزندان به یادگیری نماز و قرآن می‌شود. در این امر نیز با آموزگار او همکاری کنید.

۵- حفظ آیات قرآنی کتاب الزامی نیست؛ ولی اگر فرزند شما به حفظ سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد، او را به انجام این کار تشویق کنید. این امر زمینه‌ی شرکت او را در مسابقات قرآن مدرسه نیز فراهم می‌کند.

۶- در برخی از دروس یکی از عبارات زیبا، کوتاه و حکمت‌آمیز قرآن به نام پیام قرآنی آمده است. حفظ پیام‌های قرآنی و هم‌چنین ترجمه‌ی آن‌ها الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ این پیام‌ها علاقه‌مند است، او را به این کار تشویق کنید تا بتواند به تدریج آن‌ها را سرلوحه‌ی زندگی خویش قرار دهد. ضمناً حفظ پیام‌ها، او را برای شرکت در مسابقات قرآن مدرسه نیز آماده می‌کند.

۷- غالباً مفهوم هریک از پیام‌ها با مجموعه‌ای از تصاویر توضیح داده شده و از دانش‌آموزان خواسته شده است که درباره‌ی مفهوم پیام، موضوع جدیدی را نقاشی کنند یا چندجمله‌ای بنویسند. این امر زمینه‌ی خلاقیت آن‌ها را فراهم می‌آورد. نباید از آن‌ها انتظار پاسخ مشخصی را داشت، بلکه هر مطلب مناسبی را بیان کنند، می‌تواند به نوعی پاسخ مطلوب باشد. از این رو، باید پاسخ را پذیرفت و آن‌ها را تشویق کرد.

۸- از فرزندان بخواهید داستان‌های کتاب را که برای ایجاد انس و علاقه بیش‌تر به قرآن و فهم و درک مفاهیم آن است، از روی کتاب برای شما بخواند و به کمک تصاویر برای شما تعریف کند. این کار علاوه بر آموزش قرآن، موجب تقویت مهارت‌های خواندن و سخن گفتن در زبان فارسی نیز می‌شود.

۹- اگر شما با روش‌های آموزش روخوانی قرآن آشنایی دارید، از کتاب درسی پیشی نگیرید و هیچ قاعده‌ای را علاوه بر آنچه در کتاب آمده است به او نیاموزید. به یاری خداوند، این آموزش با نظم خاصی پیش رفته و کامل خواهد شد.

۱۰- به یاد داشته باشید هیچ‌وقت بر کودک خود سخت نگیرید بلکه موفقیت‌های او را ارج نهید و با ملاحظت، نرمی، صبر و حوصله به او کمک کنید تا ضعف‌های خود را جبران کند.

۱۱- آموزگار کودک شما بسیار خوشحال می‌شود که تجارب و اطلاعات خود را برای توفیق هرچه بیش‌تر فرزندان، در اختیار شما قرار دهد؛ و صمیمانه آماده است از تجربیات شما نیز بهره‌مند شود.

به امید آن که فرزند شما در آینده انسانی مؤمن، بنده‌ی خوب خدا، خدمتگزار مردم و از باقیات صالحات برای همه‌ی ما و در یک کلمه یار با وفای حضرت امام علیه‌السلام باشد.

همکار و آموزگار گرامی

با اهدای سلام و آرزوی توفیق و سلامتی برای شما همکار محترم، به منظور توفیق بیش تر دانش آموزان در **مدارس قرآنی**، آشنایی با اهداف، محتوا و روش تدریس هریک از فصل های این کتاب ضروری است. لطفاً این مطالب را به دقت مطالعه کنید.

آموزش قرائت نماز

فصل اول

این فصل به آموزش قرائت نماز می پردازد تا دانش آموزان توانایی لازم را در خواندن اذکار نماز به دست آورند. این آموزش طی ۴ هفته ی مهرماه و هر هفته چهار ساعت به روش زیر انجام می شود.

روش تدریس اذکار نماز

لوحه ی اذکار نماز و نوار آموزشی مربوط را از قبل آماده کنید و طی مراحل زیر آموزش دهید.

۱- لوحه ی اذکار نماز را به ترتیب در محل مناسبی مقابل دانش آموزان نصب کنید.

۲- از دانش آموزان بخواهید اذکار نماز را سطر به سطر، همراه اشاره ی شما به صورت دسته جمعی بخش بخش بخوانند (شیوه ی صحیح اشاره به بخش های کلمات در قسمت آموزش روخوانی در همین پیش گفتار آمده است).

۳- پس از توانایی نسبی دانش آموزان در روخوانی اذکار نماز، قرائت این اذکار را از کتاب گویا بخش می کنید و از دانش آموزان می خواهید به دستور کتاب گویا عمل کرده و همراه آن جمع خوانی کنند. هنگام شنیدن قرائت اذکار از کتاب گویا، از دانش آموزان بخواهید از روی کتاب خود خط را نشان دهند و با کتاب گویا پیش بروند.

دو تذکر مهم:

۱- آموزش قرائت اذکار نماز در طی ۱۶ جلسه در مهرماه (هر هفته ۴ ساعت) انجام می شود؛ اما همان طور که می دانید تسلط کافی در خواندن اذکار نماز به تمرین و ممارست بیش تر نیاز دارد. برای این منظور در فصل سوم همین کتاب، تمرین هایی آمده است که با انجام آنها تا پایان سال تحصیلی، ان شاء الله همه ی دانش آموزان در خواندن نماز، توانایی کافی پیدا خواهند کرد.

۲- ضمن تشویق دانش آموزان به یادگیری و خواندن نماز، بر آنها سخت نگیرید، بیش تر بر توفیقات آنها تأکید کنید تا ضمن احساس موفقیت به رفع نواقص خود نیز علاقه مند شوند. قابل ذکر است ترجمه ی نماز برای مطالعه ی آزاد است و آموختن آن اجباری نیست.

در این برنامه برای کسب توانایی روخوانی قرآن کریم، تأکید اصلی بر ضرورت استمرار آموزش و تمرین و تکرار روزانه است. مطالب مربوط به این فصل با هدف کسب مهارت روخوانی قرآن کریم تنظیم شده است، زیرا در مراحل اولیه یادگیری، تمرین مستمر و روزانه نقش به‌سزایی در کسب مهارت مورد نظر دارد. به همین منظور در طی ۳۳ روز متوالی درزنگ اول یا دوم هر روز تدریس می‌شود. در ۱۹ روز اول ضمن یادآوری و آموزش قواعد روخوانی، دانش‌آموزان مهارت کافی در به‌کار بردن این قواعد در روخوانی کلمات، عبارات و آیات قرآنی به‌دست می‌آورند و در ۱۴ روز دوم با تمرین کافی به توانایی روخوانی آیاتی از قرآن دست می‌یابند. روش تدریس هرکدام از این دو بخش به شرح زیر است.

بخش اول - یادآوری و آموزش قواعد روخوانی قرآن

برای تدریس هرچه بهتر این بخش می‌توانید به کتاب روش آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی که قبلاً برای مراکز تربیت معلم رشته‌ی ابتدایی کد ۶۰۱۱ منتشر شده بود و هم‌چنین کتاب راهنمای معلم آموزش قرآن پایه‌ی دوم و سوم ابتدایی مراجعه کنید. در این جا به اختصار مراحل تدریس به شرح زیر بیان می‌شود.

- ۱- لوحه‌ی مربوط را در محل مناسب نصب کنید.
 - ۲- با اشاره‌ی صحیح به بخش‌های کلمات، از دانش‌آموزان بخواهید که کلمات و عبارات را به‌صورت دسته‌جمعی، بخش‌بخش بخوانند. در صورت نیاز این مرحله را یک یا دو بار دیگر تکرار کنید.
 - ۳- قاعده‌ی مربوط را به روش بیان شده در یکی از کتاب‌های فوق به زبان ساده توضیح دهید.
 - ۴- تعدادی از دانش‌آموزان، هرکدام یک سطر از لوحه را به‌صورت انفرادی می‌خوانند؛ ابتدا دانش‌آموزان قوی‌تر و سپس سایر دانش‌آموزان.
 - ۵- از دانش‌آموزان بخواهید که هرکدام یک سطر از کلمات و عبارات قرآنی را که در تمرین دیگری آمده است، از روی کتاب خود بخوانند. این فعالیت را به‌میزانی که نیاز است و وقت دارید، تکرار کنید.
- تذکر:** در پایان این بخش، دانش‌آموزان را تشویق کنید که درس هر روز قرآن را چند بار در خانه تمرین و تکرار کرده تا برای درس روز بعد کاملاً آماده باشند.
- با توجه به اهمیت شیوه‌ی صحیح اشاره به بخش‌های کلمات در آموزش لوحه‌های قرآن، قبل از بیان روش تدریس روخوانی قرآن کریم، این شیوه به اختصار توضیح داده می‌شود.

نحوه‌ی اشاره‌ی صحیح به بخش‌های کلمات

اشاره‌ی صحیح و فنی به حروف و حرکات، از مهم‌ترین گام‌های اولیه در آموزش روخوانی قرآن است. این امر منجر به بازشناسی حروف و حرکات و دقت در صحیح خواندن آن‌ها و ترکیب بخش‌های کلمات توسط دانش‌آموزان می‌شود. کسب این مهارت در روخوانی قرآن، هم‌چون جایگاه شناخت حروف و حرکات در خواندن و نوشتن زبان فارسی و نیز یادگیری چهار عمل اصلی در ریاضی، از اهمیت خاصی برخوردار است. اگر این آموزش، صحیح و کامل انجام شود، مهم‌ترین سنگ بنای مهارت خواندن صحیح قرآن گذاشته شده است و در غیر این صورت حتی در سال‌های بالاتر نیز باید این مرحله از آموزش با دقت انجام شود.

اشاره به حروف و حرکات معمولاً به کمک خط‌بر یا وسیله‌ای مانند خط‌کش انجام می‌شود. از آن‌جا که هنگام اشاره کردن، دست یا ثابت است و یا متحرک، روش صحیح اشاره در دو بخش زیر توضیح داده می‌شود.

الف – اشاره‌ی ثابت: در این نوع اشاره، دست ثابت است. این شکل از اشاره در موارد

زیر انجام می‌شود.

۱- اشاره به حرکات «ـِ» در بخش‌های دارای این‌گونه حرکات؛ مانند:

خُلِقَ

آموزگار با خط‌بر یا وسیله‌ی مشابه دیگری به حرکت «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان همه با هم بگویند «خُ»؛ ممکن است در یکی دو بار اول، برخی از دانش‌آموزان به جای این‌که بگویند «خُ» بگویند «أ». به آن‌ها تذکر می‌دهیم هر حرکت را با حرف آن بخوانند. سپس با کمی مکث به حرکت «ـِ» اشاره می‌کنیم تا دانش‌آموزان بگویند «لِ» و آن‌گاه به حرکت «ـِ» اشاره می‌شود تا آن‌ها بگویند «ق».

۲- اشاره به تنوین (ـِ) : اشاره به تنوین مانند اشاره به حرکات کوتاه است؛ یعنی برای

اشاره به تنوین، دست ثابت است و به «ـِ» یا «ـِ» یا «ـِ» اشاره می‌شود، مانند:

وَلَدٌ

أَحَدٌ

حَرَجًا

در کلمه‌ی «حَرَجًا» آموزگار به «ء» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «حَ»، سپس به «ء» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «رَ» و آن‌گاه به «ئ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «جَن». هم‌چنین در کلمه‌ی «أَحَدٍ» آموزگار به «ئ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «دِن». در کلمه‌ی «وَلَدٌ» نیز آموزگار به «ئ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند: «دُن».

توضیح: دقت کنید فلش‌ها در کلمات صفحه‌ی قبل فقط نشان‌دهنده‌ی اشاره‌ی شما به حرکات است، نه این‌که باید این فلش‌ها رسم شود.

ب - اشاره‌ی متحرک: در این نوع اشاره، دست حرکت می‌کند. این شکل از اشاره در موارد زیر پیش می‌آید.

۱- اشاره از حرف به سوی حرکات بلند (ا، ی، ی، و) در بخش‌های دارای این‌گونه ترکیبات، مانند:

نوحیها

آموزگار درحالی‌که به کمک خط‌بر، از حرف «ن» به سوی صدای «و» اشاره می‌کند، دانش‌آموزان می‌گویند «نو» آن‌گاه از حرف «ح» به سوی صدای «ای» اشاره شده و آن‌ها می‌گویند «حب» و بالاخره از حرف «ه» به سوی «ا» اشاره می‌شود تا بگویند «ها».

توجه دارید که فلش‌ها فقط مسیر حرکت دست را نشان می‌دهد، نه این‌که باید این فلش‌ها رسم شود.

تذکر: اشاره به الف کوتاه (ا) دو حالت دارد، چنانچه الف کوتاه روی حرف باشد مانند کلمه «هَذَا» به آن اشاره می‌شود تا دانش‌آموزان بگویند «ها»؛ و چنانچه الف کوتاه روی پایه «ی» باشد در این صورت مثل صدای بلند اشاره می‌شود؛ مانند کلمه‌ی «هُدًی» که از حرف «د» به سوی «ی» اشاره می‌شود تا دانش‌آموزان بگویند «دا».

۲- اشاره از حرکت کوتاه به سوی علامت سکون؛ مانند: **أَمَّهُمْ**

آموزگار از حرکت «ء» به علامت سکون (ء) اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «أمَّ»، آن‌گاه از صدای «ب» به علامت سکون (ء) اشاره می‌کند تا بگویند «بهدَّ» و سپس از حرکت «ئ» به علامت سکون (ء) اشاره می‌شود تا بگویند «بهمَّ».

۳- اشاره به تشدید در بخش‌های دارای حرف مشدّد مانند: **حَقِّ**

آموزگار درحالی که از حرکت کوتاه «ے» به سوی علامت تشدید اشاره می کند، دانش آموزان می گویند «حَق» آن گاه آموزگار پس از کمی مکث، با توجه به حرکت حرف تشدید، به صورت ثابت یا متحرک به آن حرکت اشاره می کند. در مورد مثال بالا با اشاره ی ثابت به حرکت «ے» اشاره می شود و بچه ها می گویند «ق»؛ دو مثال دیگر:

آموزگار در کلمه ی «لَمَّا» ابتدا از حرکت «ے» به سوی علامت تشدید و آن گاه پس از کمی مکث از حرف «م» به سوی صدای «ا» اشاره می کند. در کلمه ی دوم نیز، ابتدا به حرکت «ے»، سپس از حرکت «ے» به سوی تشدید و آن گاه پس از کمی مکث، از حرف «ج» به سوی صدای «ی» اشاره می شود.

نکته: وجود کمی مکث بین اشاره به بخش اول حرف مشدّد و بخش دوم آن ضروری است. این امر به خوبی به دانش آموزان می آموزد که حرف دارای تشدید در واقع دو حرف است و دو بار خوانده می شود.

دو تذکر مهم

- ۱- از دانش آموزان بخواهید که همزمان با اشاره ی شما، بخش ها و کلمات را به صورت دسته جمعی بخوانند. ممکن است برخی از دانش آموزان، بخش ها را زودتر یا دیرتر از اشاره ی شما بخوانند؛ از آن ها بخواهید با اشاره بخوانند و عقب و جلو نیفتند.
- ۲- در آموزش لوحه ها، ابتدا دانش آموزان به روش فوق، کلمات و عبارات را دسته جمعی می خوانند و پس از کمی تمرین، خوب است با اشاره ی آموزگار خواندن به صورت انفرادی نیز انجام شود. پرسش انفرادی را همیشه از دانش آموزان قوی تر آغاز کنید.

بخش دوم — روش تدریس روخوانی قرآن کریم

برای ۱۴ روز دوم این فصل از کتاب، آیاتی از قرآن کریم در نظر گرفته شده که مجموعه آیات هر روز، در یک صفحه از کتاب آمده است. تمرین و خواندن روزانه ی این آیات در کلاس درس، موجب تقویت توانایی روخوانی قرآن کریم می شود.

دانش آموزان در گروه های دو یا سه نفره، ابتدا آیات هر صفحه را برای یک دیگر به آرامی می خوانند، سپس هر کدام یک سطر از همین آیات را با صدای بلند خوانده و سایر دانش آموزان نیز از روی کتاب خود خط می برند. همیشه خواندن انفرادی را از دانش آموزان قوی تر آغاز کنید.

چنانچه کلمه یا عبارتی برای دانش‌آموزان مشکل بود، آن را روی تخته نوشته و مانند قبل به بخش‌های آن کلمه یا عبارت اشاره کنید تا دانش‌آموزان آن را به صورت دسته‌جمعی، بخش‌بخش بخوانند. به دانش‌آموزان پیام‌زید که هرگاه در خواندن قرآن با کلمه یا عبارت نسبتاً مشکل روبه‌رو شدند خودشان سعی کنند آن کلمه را بخش‌بخش بخوانند. اگر این یادگیری اتفاق بیفتد مهم‌ترین گام در کسب مهارت روخوانی قرآن برداشته شده است.

فعالیت‌های آموزشی این فصل از کتاب، به منظور تثبیت و تقویت مهارت روخوانی قرآن است و برخی فعالیت‌های دیگر نیز در جهت تقویت انس دانش‌آموزان با قرآن کریم تدوین شده است.

این فصل پس از آموزش ۳۳ روزه‌ی روخوانی قرآن تا پایان سال تحصیلی، طی دو جلسه در هفته (در زنگ اول یا دوم)، تدریس می‌شود.

محتوای دروس فصل سوم

هریک از دروس این فصل که برای یک هفته در نظر گرفته شده به نام «انس با قرآن کریم» نامیده شده است. از انس با قرآن کریم (۱) تا انس با قرآن کریم (۱۶) فرازهایی از قرآن کریم و نیز یک داستان یا پیام قرآنی آمده است معمولاً این فراز قرآنی به داستان یا پیام قرآنی درس مربوط است.

روش تدریس دروس فصل سوم

خواندن آیات قرآن کریم: ابتدا دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره آیات این صفحه را پیش‌خوانی کرده، سپس هرکدام یک سطر از این آیات را با صدای بلند می‌خوانند و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خود یا قرآن کریم خط می‌برند. علاوه بر نکاتی که در قسمت «ب» فصل دوم در بخش روش تدریس روخوانی قرآن کریم بیان شد توجه به نکات زیر نیز ضروری است.

۱- در مراحل اولیه، اگر اشتباهات برخی از دانش‌آموزان نسبتاً زیاد است، نیازی نیست همه‌ی این اشتباهات را گوشزد کنید. بیش‌تر بر توانایی‌های ایشان تأکید کنید تا با احساس موفقیت به تدریج ضعف خود را جبران کنند.

۲- ممکن است برخی عبارات قرآنی برای تعدادی از دانش‌آموزان نسبتاً مشکل باشد. اولاً به منظور کسب مهارت روخوانی قرآن کریم، خواندن این‌گونه عبارات نیز لازم است و ثانیاً به دانش‌آموزان بیاموزید که این‌گونه عبارات را آرام‌تر و به‌صورت بخش‌بخش بخوانند.

پیام قرآنی: از دانش‌آموزان بخواهید که پس از خواندن آیه و ترجمه‌ی پیام، درباره‌ی مفهوم آن به کمک تصاویر یا پرسش‌هایی که در کتاب آمده است به‌صورت گروه‌های دو یا سه نفره با یک‌دیگر گفت‌وگو و مشورت کنند؛ سپس نظر خود را درباره‌ی پیام و مصادیق آن در زندگی خود، برای کلاس بیان کنند.

داستان: داستان را به شیوه‌ی قصه‌گویی و به زبان ساده به کمک تصاویر برای دانش‌آموزان تعریف کنید. از بیان مطالب زائد و غیرمستند بپرهیزید. در صورت وجود وقت می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید تا هریک، چند سطر از داستان را، یک‌بار در کلاس از روی کتاب بخوانند.

انس با قرآن در خانه: دانش‌آموزان را به تمرین آیات درس از روی کتاب درسی یا قرآن کامل که در خانه دارند، تشویق کنید. مؤثرترین روش در انس با قرآن کریم، خواندن مقداری قرآن در هر روز می‌باشد. چه خوب است شما در ایجاد این سنت نیکو در دانش‌آموزان و در پاداش یک عمر قرآن خواندن ایشان سهیم شوید.

حدیث نورانی: پیامبر اکرم و ائمه‌ی معصومین علیهم السلام در طول زندگی پربار خود همواره با قرآن کریم انس داشته و مسلمانان را نیز بر این امر سفارش کرده‌اند. نقش الگویی ایشان از یک سو و احادیث و روایات فراوان درباره‌ی انس با قرآن کریم از سوی دیگر، می‌تواند به عنوان یک روش تأثیرگذار در آموزش قرآن، زمینه‌ی مناسبی را برای تحقق اهداف موردنظر فراهم آورد. دانش‌آموزان در جلسه انس با قرآن، حدیث را قرائت کرده و با راهنمایی معلم، درباره‌ی آن با یک‌دیگر گفت‌وگو می‌کنند.

چند تذکر: در آموزش روخوانی، توجه به نکات زیر ضروری است.

۱- از خواندن کلمات و عبارات قرآنی برای دانش‌آموزان بپرهیزید؛ بلکه هدایت کنید تا خود دانش‌آموزان آن‌ها را بخوانند.

۲- استفاده از لوحه و اشاره‌ی صحیح به بخش‌های کلمات و خواندن بخش‌بخش آن‌ها توسط دانش‌آموزان به‌صورت دسته‌جمعی و انفرادی، مهم‌ترین نقش را در کسب مهارت روخوانی دارد و عدم توجه کافی به انجام این تمرین، در کسب این مهارت اختلال جدی ایجاد می‌کند.

۳- مناسب‌ترین شیوه برای خواندن کلمات، آن است که دانش‌آموز با دیدن هر بخش از کلمه، همان بخش را بلند بخواند؛ یعنی لازم نیست که دانش‌آموز ابتدا در ذهن خود، همه‌ی بخش‌های کلمه را مرور کند سپس تمام آن را یک‌جا بلند بخواند. شما با تأکید بر نحوه‌ی مناسب خواندن، دانش‌آموزان را کمک کنید تا بدون اضطراب، کلمات را به روش صحیح، شمرده و آرام بخوانند. سرعت خواندن بخش‌ها با توجه به توانایی فردی دانش‌آموزان و با تمرین، به‌تدریج افزایش می‌یابد تا به روان‌خوانی برسد.

۴- دانش‌آموزان برای کسب مهارت روخوانی، به فرصت کافی نیاز دارند. این فرصت را با توجه به استعدادهای متفاوت آن‌ها در اختیارشان بگذارید و انتظار نداشته باشید که همه در یک زمان به مهارت موردنظر دست یابند.

۵- دانش‌آموزان را تشویق کنید که هر روز در خانه، درس قرآن را برای والدین خود بخوانند.

مهم‌ترین اهداف مورد انتظار

انتظار می‌رود در پایان سال تحصیلی، هر دانش‌آموز توانایی‌های زیر را کسب کرده باشد.

- ۱- عبارات و آیات کتاب درسی را به صورت شمرده و آرام بخواند.
 - ۲- عبارت پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را از روی کتاب بخواند و بتواند مفهوم آن را به زبان کودکانه توضیح دهد یا برخی از مصادیق آن را بیان کند.
- هر دانش‌آموزی با داشتن توانایی‌های فوق، حداکثر نمره را کسب می‌کند. بدیهی است توفیق بسیاری از دانش‌آموزان بیش از این حد خواهد بود.

چند توصیه

- ۱- دانش‌آموزان را تشویق کنید تا با وضو در کلاس قرآن بیایند و یا برای نشان دادن خط، از نشان‌گر استفاده کنند. در این مورد از هرگونه اجبار و سخت‌گیری جداً خودداری کنید.
 - ۲- در صورت امکان، کتاب گویای نماز را تکثیر کرده و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید.
 - ۳- تشویق دانش‌آموزان به حفظ پیام‌های قرآنی و برخی از آیات، در صورتی که بدون فشار و اجبار باشد، مناسب است.
 - ۴- دانش‌آموزان را به فعالیت‌های جذاب خارج از کلاس تشویق کنید؛ مانند: خواندن از روی قرآن کامل و نیز خواندن آیات درس و انجام فعالیت‌های هنری و ذوقی درباره‌ی پیام‌های قرآنی، شرکت در مسابقات و حضور در جلسات و مراکز قرآنی مانند دارالقرآن، مساجد و غیره. توجه داشته باشید که تمام این فعالیت‌ها باید با رغبت و علاقه، بدون اکراه و اجبار و به دور از رقابت‌های ناسالم و آسیب‌زا انجام شود.
- آموزگار عزیز! امید است که خداوند همه‌ی کارهای شما را عبادت محسوب کند و دانش‌آموزان را برایتان از باقیات صالحات قرار دهد.

آموزگاران و کارشناسان محترم، والدین گرامی و دانش‌آموزان عزیز می‌توانند برای هرگونه اظهارنظر و ارائه‌ی پیشنهاد در اصلاح و تکمیل برنامه‌ی درسی و کتاب‌های آموزش قرآن با گروه قرآن به نشانی زیر تماس بگیرند.

پیشاپیش از همکاری و تلاش همه‌ی عزیزان سپاس‌گزاری می‌شود.

<http://quran-dept.talif.sch.ir>

وب‌گاه (سایت)

quran-dept@talif.sch.ir

پیام‌نگار (ایمیل)